

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ФІЛОСОФСЬКИХ ТА ПОЛІТИЧНИХ НАУК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ФІЛОСОФІЯ НАУКИ»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	10 «Природничі науки»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	101 Екологія
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Третій (освітньо-науковий)
ФАКУЛЬТЕТ	Екологічний

Біла Церква – 2023

Філософія науки . Робоча програма з навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти спеціальності 101 Екологія третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти / Розробник: Л.М. Мельник, Біла Церква: БНАУ, 2023. 24 с.

Розробник: Л. М. Мельник, к. політ. н., доцент

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри філософських та політичних наук

(Протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.)

Завідувач кафедри філософських та політичних наук,

доцент

Л.М.Мельник

Схвалено науково-методичною комісією екологічного факультету

(Протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.)

Голова науково-методичної комісії, професор

О.М. Мельниченко

Гарант ОНП «Екологія» третього

(освітньо-наукового) рівня, професор

В.І. Дубовий

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
6.1. Лекції	8
6.2. Практичні заняття	11
6.3. Самостійна робота	14
6.4.Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань	19
7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	20
8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	20
9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	21
10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	22
11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	22
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	23

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення дисципліни «Філософія науки» для денної форми навчання виділено всього 120 академічних годин (4 кредити ECTS), у т.ч. аудиторних – 40 години (лекції – 20, практичні заняття – 20), самостійна робота студентів – 80 годин. Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3	Галузь знань 10«Природничі науки»	<i>Обов'язкова</i>	
		<i>Рік підготовки:</i>	
Змістових модулів – 2	Спеціальність:101 «Екологія»	1-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – есе		<i>Семестр</i>	
Загальна кількість академічних годин – 90		1-й	
		<i>Лекції</i>	
		20 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	<i>Практичні</i>	
		20 год.	
		<i>Самостійна робота</i>	
		80 год.	
		Підсумковий контроль: іспит	

Метою вивчення дисципліни «Філософія науки» є формування у здобувачів вищої освіти певних світоглядних та методологічних підходів до розгляду та інтерпретації науки як цілісного, складного, багаторівневого феномену. При цьому об'єкт вивчення розуміється не лише як сукупність знань, не лише як специфічна діяльність по виробленню цих знань, але також як певний соціальний інститут, який має свої закономірності та тенденції розвитку.

Зміст дисципліни відповідає *інтегральній компетентності* третього (освітньо-наукового) рівня Стандарту вищої освіти України, галузі знань 10 –

Природничі науки, спеціальності 101 «Екологія», введеному в дію наказом МОН України від 23.12.2021 р. № 1421: Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері екології, охорони природи та раціонального природокористування, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики, застосовувати сучасні методології наукової та науково-педагогічної діяльності, здійснювати власні наукові дослідження, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Співставлення між собою загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей з результатами навчання, набутими в результаті вивчення дисципліни «Філософія науки», а також з відповідними показниками Стандарту показано нижче

**Відповідність результатів навчання і компетентностей,
набутих при вивченні дисципліни «Методологія наукових досліджень в
екології», Стандарту вищої освіти України (2021)**

<i>Результати навчання в Стандарті МОНУ</i>	<i>Загальні (ЗК) та спеціальні (СК) компетентності в Стандарті МОНУ</i>
ПРН01. Глибоко розуміти концептуальні принципи та методологію природничих наук, формулювати і перевіряти гіпотези, використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, експериментальних досліджень і математичного та/або комп'ютерного моделювання з метою розв'язання значущих наукових та науково-прикладних проблем екології.	ЗК02. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового та загальнокультурного світогляду із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності. СК03. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері екології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.
ПРН04. Розробляти і викладати спеціальні навчальні дисципліни, дотичні до предметної області екології у закладах вищої освіти.	СК06. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті.
ПРН05. Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні інженерні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику з врахуванням соціальних, етичних, економічних, екологічних та правових аспектів.	СК04. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти у сфері екології та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, лідерство під час їх реалізації.
ПРН07. Мати сучасні концептуальні знання та високий методологічний рівень у сфері екології та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх	ЗК02. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового та загальнокультурного світогляду із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

світових досягнень.	
---------------------	--

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Нормативна навчальна дисципліна «Філософія науки» базується на знаннях таких дисциплін, як «Філософія», «Методологія наукових досліджень»

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

1. Володіти системним науковим світоглядом на основі ознайомлення з концепціями виникнення, формування та розвитку науки та наукової культури в цілому;
2. Володіти загальним культурним світоглядом на основі розуміння місця науки в системі людської культури та її зв'язку з іншими соціальними інститутами;
3. Дотримуватись фахової етики та принципів академічної та професійної доброчесності у професійній, науковій та освітній (педагогічній) діяльності на основі ознайомлення з принципами та правилами моральної поведінки у професійній діяльності, а також із життям і діяльністю видатних філософів і науковців.
4. Уміти здійснювати креативний пошук та ініціювати міждисциплінарні наукові проекти на основі цілісного уявлення про систему наукового знання та взаємозв'язку її структурних елементів
5. Мати навички світоглядної орієнтації щодо спрямування дослідницької діяльності з огляду на ціннісні, зокрема, морально-етичні підґрунтя соціального життя.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ НАУКИ»

Змістовий модуль 1. Наука як специфічна форма теоретичного пізнання світу.

Тема 1.1. Філософія науки як напрям сучасної філософії.

Тема 1.2. Основні етапи розвитку науки. Філософія як фактор розвитку науки.

Тема 1.3. Філософський аналіз структури та методів наукового пізнання.
Тема 1.4. Сучасна наукова картина світу.

Змістовий модуль 2. Соціальні виміри науки.

Тема 2.1. Форми наукового знання
Тема 2.2. Наука в сучасному суспільстві.
Тема 2.3. Місце природничо-наукової та гуманітарної культурних традицій в розвитку сучасної цивілізації.
Тема 2.4. Етика науки.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	всього	у тому числі				всього	у тому числі			
		л	п	інд	СРС		л	п	інд	СРС
<i>Змістовий модуль 1.</i>										
Тема 1.1	11	2	2		10					
Тема 1.2	12	4	4		10					
Тема 1.3.	11	2	2		10					
Тема 1.4.	11	2	2		10					
<i>Разом за ЗМ 1</i>		<i>10</i>	<i>10</i>		<i>40</i>					
<i>Змістовий модуль 2.</i>										
Тема 2.1.	11	2	2		10					
Тема 2.2	11	4	4		10					
Тема 2.3	11	2	2		10					
Тема 2.4	12	2	2		10					
<i>Разом за ЗМ 2</i>	<i>17</i>	<i>10</i>	<i>10</i>		<i>40</i>					
Всього годин	120	20	20		80					

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, лб–лабораторно-практичні заняття; інд – індивідуальні завдання, СРС – самостійна робота студентів. Години для самостійної роботи передбачають і виконання інд.завдань.

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Лекції

Тема і зміст лекції	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1. Наука як специфічна форма теоретичного пізнання світу.</i>	
<p>Тема 1.1. Філософія науки як напрям сучасної філософії. Особливості виникнення і розвитку філософії науки як специфічного напрямку сучасної філософії, основні етапи її розвитку. Головні ідеї концепцій розвитку наукового пізнання провідних істориків і філософів науки: К. Поппера, І. Лакатоса, Т. Куна, С. Тулміна, П. Фейерабенда. Філософія технолога</p>	2
<p>Тема 1.2. Основні етапи розвитку науки. Філософія як фактор розвитку науки. Основні концепції виникнення науки. Роль філософії у формуванні наукового знання та специфіка основних етапів розвитку європейської науки: античність, Середньовіччя, доба Відродження, Новий час. Сутність та причини революції у природознавстві в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. Головні відмінності між класичною та некласичною парадигмами науки. Специфіка науки і техніки. Особливості взаємодії природничих, соціально-гуманітарних та технічних наук.</p>	4
<p>Тема 1.3. Філософський аналіз структури та методів наукового пізнання. Особливості чуттєвого та раціонального рівнів пізнання, їх основні форми. Емпіричні та теоретичні методи пізнання в науковому дослідженні ветеринарної медицини. Проблема, ідея, концепція, гіпотеза, теорія, науковий факт, науковий закон. Науковий факт і теорія у процесі пізнання. Специфіка методів природничих і соціально-гуманітарних наук.</p>	2
<p>Тема 1.4. Сучасна наукова картина світу. Наукова картина світу (НКС), види НКС. Передумови формування наукової картини світу у Стародавній Греції та країнах</p>	2

<p>Стародавнього Сходу (Індія, Китай). Основні етапи формування фізичної картини світу від зародження перших наукових знань до сучасності. Головні світоглядні концепції сучасного природознавства: концепція відносності простору-часу, концепція детермінізму та індетермінізму, концепція атомізму, концепція рівнів організації неживих і живих систем, концепція біосфери і ноосфери, концепція еволюції, антропний принцип, концепція самоорганізації, системний підхід та ін. Застосовування в наукових дослідженнях різних видів НКС.</p>	
<p>Разом за змістовий модуль 1</p>	10
<p><i>Змістовий модуль 2. Соціальні виміри науки.</i></p>	
<p>Тема 2.1. Наука як соціальний інститут. Історичні форми розвитку інституціональних форм наукової діяльності, особливості еволюції способів наукової комунікації та способів трансляції наукових знань. Значення науки як соціокультурного феномену. Місце науки як соціального інституту в суспільному житті. Соціальні функції науки та особливості взаємодії з іншими соціальними інститутами. Значення економіки і політики в становленні та розвитку науки.</p>	2
<p>Тема 2.2. Наука в сучасному суспільстві. Головні особливості сучасної постнекласичної науки. Сутність концепцій сцієнтизму та антисцієнтизму. Методологія нових стратегій наукового пошуку у технології, які ґрунтуються на принципах еволюціонізму та самоорганізації систем. Головні цінності та світоглядні орієнтири сучасної науки. Значення науки і технологій у вирішенні глобальних проблем існування та збереження людської цивілізації.</p>	4
<p>Тема 2.3. Місце природничо-наукової та гуманітарної культурних традицій в розвитку сучасної цивілізації. Головні етапи та фактори формування природничих, технічних та соціально-гуманітарних наук та їх методів. Специфіка природничонаукового та соціального пізнання. Головні відмінності природничонаукової та гуманітарної культури. Особливості пояснення, розуміння та передбачення у науковому пізнанні.</p>	2

Тема 2.4. . Етика науки.	2
Передумови морального вибору та моральної відповідальності вченого в процесі дослідження в історичному аспекті та на сучасному етапі розвитку природничих, соціально-гуманітарних та технічних наук. Ціннісні виміри та проблеми соціальної відповідальності науковця за результати своїх досліджень. Основні принципи етики вченого та їх застосовування під час наукових пошуків. Ціннісні орієнтири сучасної науки як засобу покращення індивідуального і соціального буття людини.	
Разом за змістовий модуль 2	10
Всього	20

6.2. Теми практичних занять

№ пп	Тема і зміст заняття	К-сть год
1	Тема 1. Філософія науки як напрям сучасної філософії. Сутність і зміст науки, її характерні риси. Основні стадії та етапи розвитку науки. Функції науки. Типи науки. Раціональність, її нерозривний зв'язок з наукою і культурою. Наука і псевдонаука.	2
2	Тема 2. Основні етапи розвитку науки. Філософія як фактор розвитку науки. Радикальний конструктивізм. Гуманітарна парадигма філософії науки: герменевтика, постструктуралізм. Естичні виклики науки ХХ ст. техніка і технологія. Принципи науки Р. Мертона. Проектна заангажованість сучасної науки. Сцієнтизм і антисцієнтизм як філософсько-світоглядні орієнтації. Феномен «смерті науки»	4
3	Тема 3. Філософський аналіз структури та методів наукового пізнання. Особливості різних видів пізнання. Наука як процес пізнання. Специфічні риси наукового пізнання. Проблема суб'єкта та об'єкта наукового пізнання	2

4	Тема 4. Сучасна наукова картина світу. Системність, цілісність, складність як способи розуміння єдності багатоманітного у світі. Філософські засади сучасної наукової картини світу: причиновість і детермінізм. Філософські засади сучасної наукової картини світу: простір і час	2
5	Тема 5. Наука як соціальний інститут. . Наука як складний багатогранний феномен. Інституціоналізація науки. Наука, наукова діяльність.	2
6	Тема 6. Наука в сучасному суспільстві. Постнекласична наука як трансдисциплінарне дослідження складних самоорганізованих людиновимірних систем. Філософські засади сучасної нелінійної наукової картини світу. Філософія постнекласичної науки як практична філософія.	2
7	Тема 7. Місце природничо-наукової та гуманітарної культурних традицій в розвитку сучасної цивілізації.	2
8	Тема 8. Етика науки Методологічні підходи до пояснення духовної діяльності. Поняття духовності та духу. Духовність як моральність. Аксіологічний вимір духовності. Моральний вибір і моральна відповідальність у науці. Прояви академічної недоброчесності в навчальній та науковій роботі. Академічна доброчесність та її інструменти. Академічна доброчесність: данина моді чи життєва необхідність?	2
РАЗОМ		20

6.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
-------	------------	------------

<i>Змістовий модуль 1.</i>		
1	Тема 1.1. Філософія науки як напрям сучасної філософії.	10
2	Тема 1.2. Основні етапи розвитку науки. Філософія як фактор розвитку науки.	10
3	Тема 1.3. Філософський аналіз структури та методів наукового пізнання.	10
4	Тема 1.4. Сучасна наукова картина світу.	10
Разом за змістовий модуль 1		40
<i>Змістовий модуль 2.</i>		
8	Тема 2.1. Наука як соціальний інститут.	10
9	Тема 2.2. Наука в сучасному суспільстві.	10
10	Тема 2.3. Місце природничо-наукової та гуманітарної культурних традицій в розвитку сучасної цивілізації.	10
11	Тема 2.4. Етика науки	10
Разом за змістовий модуль 2		40
Всього годин		80

6.3. Тематика індивідуальних завдань

Підготовка індивідуального завдання є однією з важливих форм вивчення дисципліни «Філософія науки» за освітньо-науковою програмою підготовки доктора філософії PhD. Виконання індивідуального завдання зорієнтоване на посилення дослідницької складової в процесі навчання за програмою і на вироблення у здобувачів дослідницьких компетенцій і відповідних практичних навичок, зокрема: — формування уявлення про найбільш актуальні дослідні проблеми; — вміння формувати гіпотезу та розробляти план наукового дослідження; — розвиток навичок підготовки аналітичних оглядів, наукових статей і доповідей; — розвиток навичок презентації та дискусійного обговорення результатів дослідження.

1. «Філософія серця» П. Юркевича (за твором «Серце і його значення в духовному житті людини за вченням слова Божого»).

2. Антропологічна філософія Л. Фейєрбаха. (за працею «Основні положення філософії майбутнього»).

3. Вчення Платона про державу (за діалогом «Держава»).
4. Вчення про біосферу та ноосферу В. Вернадського (за збірником "Філософські думки натураліста").
5. Вчення про державу в творі Т. Гоббса «Левіафан».
6. Гіпотеза та її роль у науковому пізнанні. Види гіпотез.
7. Глобальні проблеми сучасності.
8. Головні ідеї твору Ж.-Ж. Руссо «Міркування про походження та причини нерівності між людьми».
9. Діалектика кількісних і якісних змін. Якість, кількість, міра.
10. Діалектика як метод і світоглядна позиція. Протилежність діалектики і метафізики.
11. Діалектика. Закон єдності і боротьби протилежностей.
12. Діалектика. Закон заперечення заперечення.
13. Емпіричний рівень наукового пізнання.
14. Емпіричний та теоретичний рівні наукового пізнання.
15. Єдність чуттєвого і раціонального в процесі пізнання.
16. Загальнонаукові методи пізнання.
17. Ідея надлюдини в праці Ф. Ніцше «Так казав Заратустра».
18. Істина та її форми. Обґрунтування критеріїв істини в історії філософії.
19. Історичність філософської проблематики. Основні функції філософії.
20. Категорії діалектики: можливість і дійсність.
21. Категорії діалектики: необхідність і випадковість.
22. Категорії діалектики: одиничне і загальне.
23. Категорії діалектики: причина і наслідок.
24. Категорії діалектики: сутність і явище.
25. Категорії діалектики: форма і зміст.
26. Концепція суспільного розвитку Е. Тоффлера (за працею «Третя хвиля»).
27. Людина як філософська проблема (за твором М. Шелера «Положення людини в космосі»).
28. Матеріальне виробництво. Діалектика продуктивних сил і виробничих відносин. Базис і надбудова.
29. Методи наукового пізнання: абстрагування, узагальнення, ідеалізація, моделювання.
30. Методи наукового пізнання: індукція і дедукція, аналіз і синтез.
31. Методи наукового пізнання: спостереження, експеримент, вимірювання.
32. Місце людини в космічній еволюції (за твором П'єра Тейяра де Шардена «Феномен людини»).
33. Мова науки. Її особливості.
34. Наука в системі культури.

35. Наукова теорія, її структура та функції.
36. Наукове і позанаукове знання.
37. Науковий та релігійний аспекти проблеми походження людини.
38. Образ ідеального правителя в «Повчанні» Володимира Мономаха.
39. Образ правителя в творі Н. Маккіалеллі «Державець».
40. Образ філософа в діалозі Платона «Апологія Сократа».
41. Осмислення вченими проблем розвитку сучасної цивілізації (за роботою Ауреліо Печчеї «Людські якості»).
42. Основні ідеї твору митрополита Іларіона «Слово про Закон і Благодать».
43. Основні ідеї твору Ортеги-і-Гассета «Повстання мас».
44. Основні ідеї твору Ф. Енгельса «Діалектика природи».
45. Основні принципи діалектики.
46. Особливості атомістичного підходу до розуміння світу (за твором Тіта Лукреція Кара «Про природу речей»).
47. Особливості екзистенціалізму як філософської течії ХХ століття (за твором Ж.-П. Сартра «Екзистенціалізм – це гуманізм»).
48. Поняття закону. Всезагальні, загальні і спеціальні закони.
49. Поняття методу. Наукова методологія.
50. Поняття науки. Сутність та функції науки.
51. Поняття наукового факту.
52. Поняття руху. Основні форми руху. Рух і розвиток.
53. Поняття світогляду. Історичні типи світогляду.
54. Поняття субстанції. Матеріалістичний і ідеалістичний монізм.
55. Предмет філософії науки.
56. Принцип простоти у науковому пізнанні.
57. Принцип системності у науковому пізнанні.
58. Проблема виникнення науки. Основні історичні етапи розвитку науки.
59. Проблема людського буття в творі Г. Сковороди «Розмова п'яти подорожніх про істинне щастя в житті»
60. Проблема пізнання в «Критиці чистого розуму» І. Канта.
61. Проблема походження життя (за роботою О. Опаріна «Життя, її співвідношення з іншими формами руху матерії»).
62. Р. Декарт про метод наукового пізнання (за роботою «Міркування про метод»).
63. Редукціонізм у науковому пізнанні.
64. Свобода наукового пошуку і соціальна відповідальність вченого.

65. Співвідношення біологічного і соціального у становленні свідомості.
66. Співвідношення знань, істин і переконань у науці.
67. Сповідь як самопізнання душі (за твором Августина «Сповідь»).
68. Структура наукового знання. Процеси диференціації та інтеграції в науці.
69. Суспільство і наука. Основні соціальні функції науки.
70. Сутність понять «індивід», «індивідуальність», «особистість», їх зміст у філософії.
71. Т. Кун про закономірності розвитку науки (за працею «Структура наукових революцій»).
72. Теоретичний рівень наукового пізнання.
73. Традиції й новації в науці. Наукові революції.
74. Філософія позитивізму.
75. Форми наукового пізнання: проблема, ідея, концепція, гіпотеза, теорія.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання ґрунтуються на принципах студентоцентризму та індивідуально-особистісного підходу; реалізуються через навчання на основі досліджень, посилення творчої спрямованості у формі комбінації лекцій, практичних занять, самостійної роботи з використанням елементів дистанційного навчання, в тому числі в системі Moodle. Під час лекційних занять використовуються слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point, відео презентації, роздатковий матеріал. Використовується метод проблемного викладення, дискусійне обговорення проблемних питань. Практичні заняття проводяться у вигляді практикумів з виконанням індивідуальних завдань, конференцій, круглих столів.

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з дисципліни «Філософія науки» включає тематичне оцінювання та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи аспірантів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні, практичні та контрольні роботи.

Поточний контроль за виконанням ІНДЗ здійснюється відповідно до графіку виконання завдань.

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою, оцінювання за якою переводяться у бали.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляються студентам у журнал оцінок академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Модульний контроль проводиться у формі тестування.

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється у формі іспиту за результатами тестування і передбачає обов'язкову присутність студентів. Результати іспиту оприлюднюються в журналі академічної групи під час екзаменаційної сесії.

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність здобувачів в дискусіях, обговореннях теми лекції.

Оцінку на практичному занятті здобувач вищої освіти отримує за виконані зроблені доповіді, презентації, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є тести.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за чотирирівневою шкалою

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та

	докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо певно орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що студент не оволодів програмним матеріалом.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих студентом оцінок з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$БПК = \frac{САЗ \times \max ПК}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність студента на занятті у формулі приймається як «0».

Критерії оцінювання за дворівневою шкалою

Під час проведення заліку навчальні досягнення студентів оцінюються за дворівневою шкалою: зараховано, незараховано.

Оцінка «зараховано» (60-100 балів) ставиться студентові, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбачені програмою, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; під час виконання завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усувати.

Оцінка «незараховано» (1-59 балів) ставиться студентові, який допускає принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може продовжити навчання чи розпочати професійну діяльність без додаткових занять з відповідної дисципліни.

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
75-81	C	Задовільно	
64-74	D		
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1-34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «іспит»

Види робіт	Лекції	Практичні і заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	ІНДЗ	Загальний бал
Максимально можлива кількість балів	10	30	10	40	10	100

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Наочні засоби:

1. Презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint.
2. Методичні рекомендації до виконання практичних, індивідуальних завдань та самостійної роботи.

Технічні засоби:

1. ПК, мультимедійне обладнання.
2. Програмне забезпечення MS Windows, MS Office.
3. Система дистанційного навчання Moodle.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

Добронравова І. С. Практична філософія науки : зб. наук. пр. Суми : Університетська книга, 2017. 351 с

Петрушенко HYPERLINK "http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_all/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullw&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=3&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=0&S21STR=%D0%9F%D0%B5%D1%82%D1%80%D1%83%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE,%20%D0%92%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%20%D0%9B%D0%B5%D0%BE%D0%BD%D1%82%D1%96%D0%B9%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87" В. Л. Філософія і методологія науки : навч. посіб. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. 181 с.

Ратніков В. Основи філософії науки і філософії техніки : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2012. 291 с.

•Штанько "http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_all/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullw&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=3&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=0&S21STR=%D0%A8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%8C%D0%BA%D0%BE,%20%D0%92%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%20%D0%86%D0%B3%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0" В. І. Філософія і методологія сучасної науки : підруч. для аспірантів усіх спец. Харків : ХНУРЕ, 2017. 177 с.

•Ратніков В.С. Історія та філософія науки. Хрестоматія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. III-IV рівнів акредитації / В.С. Ратніков, З. Ю. Макаров. Вінниця : Нова Книга, 2009. 411 с.

•Семенюк Е. П. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Е. Семенюк, В. Мельник. Вид. 3-тє, випр. та допов. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. 363 с.

- Філософія науки: підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової. К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. 255 с.